

PARAULES DE VIDA

Missioners des de la infància

L'autor dels capítols 40-49 del llibre d'Isaïes és un profeta que exerceix el seu Ministeri durant l'exili a Babilònia. Dins aquest bloc destaquen quatre Cants que prefiguren un personatge presentat com *el Servent del Senyor* i que configuren la imatge de Messies que farà realitat Jesús de Natzaret.

El 2n Cant (49,1-13) presenta un personatge singular amb missió a favor de tot un grup, *el poble d'Israel*; però en definitiva *el Senyor l'ha fet llum de tots els pobles perquè la seva salvació arribi d'un cap a l'altre de la terra*.

És la constant en l'estil de Déu: l'elegit és un particular que rep l'encàrrec diví, però el do de Déu no té destinació restringida sinó universal. Primer la missió afecta al *poble de Jacob-Israel*; però al final el marc de la missió s'exemplifica fins arribar a ser constituït *llum de les nacions*.

És el dinamisme missioner inherent a la identitat cristiana. No podem viure la fidelitat personal a Déu sense un veritable neguit apostòlic perquè la Bona Nova de l'Evangelí arribi amb força a tots els pobles.

L'elegit ha sentit la crida de Déu en un moment històric determinat, però de fet Déu ja havia *format el seu Servent des del si de la mare*. La crida del Senyor, com acció de Déu, arrela en l'eternitat; tot i que la presa de consciència de l'elegit té lloc en un moment de la seva història personal.

Igualment *Pau, per voler de Déu, ha estat cridat a ser apòstol de Jesucrist*: en realitat Déu l'havia

escollit *des de les entranyes de la mare* (Ga 1,15) però ell va sentir la crida de Déu *prop de Damasc* (Ac 9,3). No importa «on» té lloc la crida (*vora el llac de Galilea o en el camí prop de Damasc*), sempre i quan de debò sigui Crist el Senyor qui confia la missió apostòlica.

En presentar-se *cridat a ser apòstol de Jesucrist*, Saule de Tars no és cap visionari sinó que l'eficàcia del seu treball evangelitzador a Corint prova l'autenticitat del seu ser apòstol de Jesucrist.

El començament de la primera carta de Pau als cristians de Corint descriu els seus destinataris com *la comunitat de Déu que és a Corint*, encarnant l'Església universal; com a *cridats a ser-li consagrats* per la vocació universal a la santedat; i *en unió amb tots els qui invoquen el nom de Je-*

sucrist en comunió eclesial. Quina descripció més fidel de l'Església!

El Baptista, veient Jesús que venia, el proclama *l'Anyell de Déu*: títol que evoca el *Servent del Senyor que pren damunt seu el pecat del món* (Is 53,12); *l'Anyell vencedor* (Ap 17,14); *l'Anyell pasqual immolat* que és *Crist* (1Cor 5,7); i *l'Anyell dret i degollat* (Ap 5,6.12).

Quanta càrrega cristològica hi ha en les invocacions prèvies a la Comunió en l'Eucaristia quan aclamem *l'Anyell de Déu que lleveu el pecat del món* demanant-li *tingueu pietat de nosaltres i doneu-nos la pau!*

En el baptisme de Jesús, el baptista —*testimoni vingut a donar testimoni del qui és la Llum* (Jn 1,7)— dona fe: *He vist que l'Esperit baixava del cel i es posava damunt d'Ell*; així testimonia qui *bateja* realment amb *Esperit Sant*.

Dient que *jo no el coneixia*, no s'està referint al coneixement humà que el fill d'Elisabet podia tenir del fill de Maria de Natzaret sinó al coneixement profund de fe, que és do del qui *envià Joan a batejar amb aigua*.

En aquesta Jornada de la Infància Missionera visquem aquesta doble dimensió: educant els més petits de les nostres Comunitats en l'esperit missioner i pregant amb compromís cristià pels xiquets i xiquetes dels Països de Missió perquè els arribi amb força l'amor del Pare Déu.

José Luis Arín Roig
Administrador diocesà

APUNTS PER A L'ANÀLISI

La societat del rendiment (i II)

L'èsser humà, en la cultura neoliberal globalitzada, ha quedat convertit en una màquina de rendiment autista. El dopatge no solament circula en el món de l'esport professional i amateur, com veurem més avall, també en l'àmbit de la universitat i de determinades feines sotmeses a un gran nivell de pressió i d'estrès.

Aquesta tendència a l'ús abusiu del fàrmac és un símptoma revelador. Per

poder suportar la hiperacceleració, la sobredosi informativa i la pressió de la hipercompetitivitat, el dòping acaba essent el pa de cada dia per a molts professionals que breguen en el nostre món.

En un context d'aquesta naturalesa, el transhumanisme es planteja com la redempció, com el perfecte antídote. L'home millorat biotecnològicament serà capaç de rendir més hores, perquè

haurà estat modificat i això li permetrà ser més competitiu i, de retruc, incrementar els guanys. A les empreses els interessarà contractar, especialment, subjectes millorats biotecnològicament, perquè tindran més prestacions i seran més hàbils en la resolució de problemes complexos.

Si això és així, es pot generar fàcilment una discriminació respecte aquells que refusen el millorament biotecnolò-

gic. Senzillament quedaran fora del mercat.

Per tant, la suposada llibertat (*free choice*) en la tria de la millora que vol legitimar el transhumanisme és difícil de garantir el marc d'un sistema neoliberal globalitzat en el qual el que compta és el màxim rendiment amb el mínim cost possible.

Francesc Torralba
Doctor en Teologia

PALABRAS DE VIDA

Misioneros desde la infancia

El autor de los capítulos 40-49 del libro de Isaías es un profeta que ejerce su Ministerio durante el exilio en Babilonia. Dentro de este bloque destacan cuatro Cantos que prefiguran un personaje presentado como *el Siervo del Señor* y que configuran la imagen del Mesías que hará realidad Jesús de Nazaret.

El 2.º Canto (49,1-13) presenta a un personaje singular con misión a favor de todo un grupo, *el pueblo de Israel*; pero en definitiva el Señor le dice: *te hago luz de las naciones, para que mi salvación alcance hasta el confín de la tierra.*

Es la constante en el estilo de Dios: el elegido es un particular que recibe el encargo divino, pero el don de Dios no tiene destino restringido sino universal. Primero la misión afecta al pueblo de *Jacob-Israel*; pero al final el marco de la misión se ensancha hasta llegar a ser constituido *luz de las naciones.*

Es el dinamismo misionero inherente a la identidad cristiana. No podemos vivir la fidelidad personal a Dios sin una verdadera inquietud apostólica para que la Buena Nueva del Evangelio llegue con fuerza a todos los pueblos.

El elegido ha oído la llamada de Dios en un momento histórico determinado, pero de hecho Dios ya le *formó desde el vientre como siervo suyo.* La llamada del Señor, como acción de Dios, arraiga en la eternidad; aunque la toma de conciencia del elegido tiene lugar en un momento de su historia personal.

Igualmente Pablo, por querer de Dios, *ha sido llamado a ser apóstol de Jesucristo*: en realidad Dios le *había escogido desde las entrañas de la madre* (Gál 1,15) pero él sintió la llamada de Dios cerca de Damasco (Hch 9,3). No importa «dónde» tiene lugar la llamada (*cerca del lago de Galilea o en el camino cerca de Damasco*), siempre y cuando de verdad sea Cristo el Señor quien confía la misión apostólica.

Al presentarse *llamado a ser apóstol de Jesucristo*, Saulo de Tarso no es ningún visionario sino que la eficacia de su trabajo evangelizador en Corinto prueba la autenticidad de su ser apóstol de Jesucristo.

El comienzo de la primera carta de Pablo a los cristianos de Corinto describe a sus destinatarios como la *comunidad de Dios que está en Corinto*, encarnando a la Iglesia universal; como *llamados a serle consagrados* por la vocación universal a la santidad; y *en unión con todos los que invocan el nombre de Jesucristo* en comunión eclesial. ¡Qué descripción más fiel de la Iglesia!

El Bautista, viendo a Jesús que venía, lo proclama el *Cordero de Dios*: título que evoca *al Siervo del Señor que tomó el pecado de muchos* (Is 53,12); *el Cordero vencedor* (Ap 17,14); *nuestra víctima pascual*: *Cristo* (1Cor 5,7); y *el Cordero de pie, como degollado* (Ap 5,6-12).

¡Cuánta carga cristológica hay en las invocaciones previas a la Comunió en la Eucaristía cuando aclamamos *al Cordero de Dios que quita el pecado del mundo*, pidiéndole ten piedad de nosotros y danos la paz!

En el bautismo de Jesús, el bautista —*que venía como testigo, para dar testimonio de la luz* (Jn 1,7)— da fe: *He contemplado al Espíritu que bajaba del cielo como una paloma, y se posó sobre él*; así atestigua de quien bautiza realmente con *Espíritu Santo.*

Diciendo que *yo no le conocía*, no se está refiriendo al conocimiento humano que el hijo de Isabel podía tener del hijo de María de Nazaret sino al conocimiento profundo de fe, que es don del que *envió a Juan a bautizar con agua.*

En esta Jornada de la Infancia Misionera vivamos esta doble dimensió: educando a los pequeños de nuestras Comunidades en el espíritu misionero y orando con compromiso cristiano por los niños de los Países de Misión para que les llegue con fuerza el amor del Padre Dios.

José Luis Arín Roig
Administrador diocesano

Eucaristia d'acció de gràcies per les noces d'or a la parròquia de Móra d'Ebre

A la Parròquia de Sant Joan Baptista de Móra d'Ebre, el dia 27 de novembre, primer Diumenge d'Advent, se celebrà l'Eucaristia d'acció de gràcies de sis matrimonis pels seus 50 anys de matrimoni, noces d'or.

Gràcies per la vostra fidelitat!

Mn. Soriano

Formació interparroquial de catequistes de Benicarló

Dins del marc de la formació de catequistes de les parròquies de Benicarló, el dimarts 6 de desembre ens vàrem trobar al saló parroquial de Sant Pere Apòstol per a realitzar un taller de resolució de conflictes i mediació que ens va dirigir de forma amena i molt instructiva Mercedes Rodríguez.

Vàrem començar parlant del conflicte i les maneres d'afrontar-lo i, a continuació, ens vàrem centrar en el procés de mediació i les habilitats que necessitem per a ser bons mediadors. Va ser una magnífica experiència que esperem faci de punt de partida per a pròximes sessions.

Mn. Gerard Reverté

TWITTER DEL PAPA FRANCESC

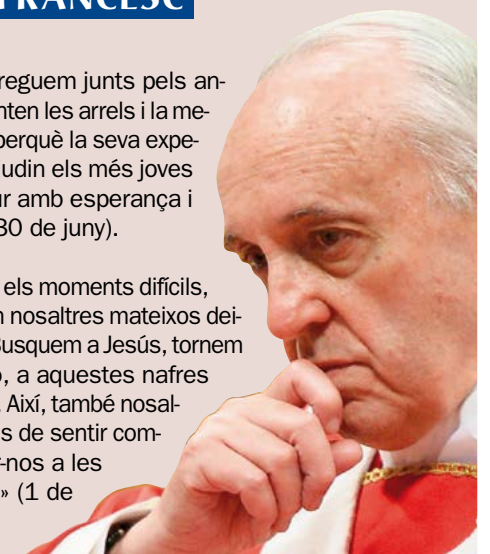

@Pontifex_es: «La sequera és un greu problema. Ha de fer-nos reflexionar sobre la tutela de la creació, que no és una moda, sinó que és responsabilitat de tots nosaltres. El futur de la Terra és a les nostres mans» (29 de juny).

@Pontifex_es: «El Sínode que estem celebrant ens crida a ser una Església que surt a l'encontre del món. Una Església en la qual tots puguin sentir-se acollits, en la qual es conreï l'art de l'escolta, del diàleg, de la participació, sota l'autoritat de l'Esperit Sant» (30 de juny).

@Pontifex_es: «Preguem junts pels ancians, que representen les arrels i la memòria d'un poble, perquè la seva experiència i saviesa ajudin els més joves a mirar cap al futur amb esperança i responsabilitat» (30 de juny).

@Pontifex_es: «En els moments difícils, no ens tanquem en nosaltres mateixos deixant a Jesús fora. Busquem a Jesús, tornem a Ell, al seu perdó, a aquestes nafres que ens han sanats. Així, també nosaltres serem capaços de sentir compassió i d'acostar-nos a les nafres dels altres» (1 de juliol).

Celebració de la festa de la Immaculada Concepció a la Catedral

El dia de la solemnitat de la Immaculada Concepció de la Mare de Déu se celebrà a la Catedral la Missa Estacional presidida pel Sr. Bisbe, Mons. Enrique Benavent Vidal, i concelebrada pel Cabildo Catedral i per Mons. Jordi Bertomeu. Aquesta Eucaristia fou l'última que celebrà a la Catedral essent bisbe de la diòcesi de Tortosa.

El Sr. Bisbe inicià l'homília saludant l'Il·lm. Sr. Vicari general, M. Is. membres del Capítol Catedral, Mons. Jordi Bertomeu, germans i germanes tots en el Senyor. Celebrem avui la festa de la Immaculada Concepció de la Mare de Déu, en el temps d'Advent que estem vivint. Els primers pares es presenten davant Déu, però fugint d'Ell. Maria es presenta davant Déu amb tota la seua humilitat. Hem d'acceptar ser els esclaus del Senyor, atents a les seues coses i obedients a la seua voluntat. Hauríem de ser una humanitat agraïda i viuríem en l'alegria cristiana. Que en el camí de l'Advent, Maria ens ajude a viure el veritable amor a Déu i vivint-lo amb perfecta alegria.

Abans de la benedicció final, el Vicari general ens digué que el Sr. Bisbe impartiria la benedicció amb indulgència plenària: «El venerable pare Enrique,

per la gràcia de Déu, bisbe de Tortosa, impartirà la benedicció amb indulgència plenària... Preguem Déu pel nostre papa Francesc, pel nostre bisbe Enrique, per l'Església i per tots nosaltres. El Sr. Bisbe ens donà la benedicció final amb indulgència plenària. Per intercessió dels apòstols sant Pere i sant Pau, que us beneeixi Déu Pare Totpoderós,

en el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant. Aneu-vos-en en pau.»

Després de la benedicció, ens vam acomiadar de la Mare de Déu en el dia de la seua festa de la Immaculada Concepció, amb el cant *Tota pulchra es Maria*.

Maria Joana Querol Beltrán

Inmaculada 2023 en Benicarló

Llega la novena de la Inmaculada, llega la víspera de la Inmaculada y llega la mañana de la Inmaculada. Una fiesta entrañable. Y es que cantar a la Señora y Madre brota del hontanar del corazón. Como decía un sabio amigo: si no hubiese existido la Virgen, la tendríamos que inventar. Este año se han unido a la cita mañanera un puñado emocionado de músicos. Ellos iban pendientes de sus partituras y las interpretaban con todo su corazón. Uno recuerda cómo se levantaba de la cama con premura cuando ya sonaban en las casas de las calles la mañana de la Inmaculada los versos. Y todo ello encendía los ojos todavía somnolientos y sobre todo depositaba en su corazón y alma unos anhelos de encontrarse, de parecerse a tal Señora y Madre cantada. Y parada tras parada, calle

tras calle, entonación tras entonación, sigue elevándose y proclamándose la dignidad de toda persona manifestándose en su prístina belleza.

Sí, Ella nos descubre continuamente, pacientemente, maternalmente, nuestra filiación divina. La Madre con su humildad, con su fe operativa a lo

que le dijo el Señor, se ha convertido en la bendecida de generación en generación. Si cuando era niño, allí subido al terrado, aquel terrado poblado de palomas, gallinas y conejos, me robaste el corazón, ahora Madre, saliendo a cantarte y bailar al son de la música por estas calles y callejuelas de mi pueblo, te doy las gracias por el regalo que me diste y que ahora sigue ayudándome a mantenerme en vilo para seguir actuando en esta tradición que tanto bien puede hacer a quienes te acompañamos, a quienes te escuchan y a los que en un mohín revuelto por las sábanas dicen: ya vuelve a estar aquí esta alma y espíritu benicarlano que, sin duda, es ya patrimonio de mi pueblo, alma, vida, corazón y sonido de mi biografía.

Feliz fiesta de nuestra Madre, la Inmaculada.

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA I SANTORAL

16. ■ Dilluns (lit. hores: 2a setm.) [He 5,1-10 / Sl 39 / Mc 2,18-22]. Sant Marcel I, papa (romà, 308-309), prev. franciscà i mr.

17. □ Dimarts [He 6,10-20 / Sl 110 / Mc 2,23-28]. Sant Antoni el Gran (†356), abat, d'Egipte, patró dels qui tracten amb bestiar, i també de Menorca; santa Leonil·la, mr.; santa Rosalina de Vilanova, verge cartoixana.

18. ■ Dimecres [He 7,1-3.15-17 / Sl 109 / Mc 3,1-6]. Tortosa: □ Sant Ildefons, bisbe; Urgell: ■ Sant Jaume Hilari Barbal i Cosín, rel. i mr.; santa Prisca, mr. romana; santa Margarida d'Hongria, vg. dominicana; santa Vicenta-Maria López Vicuña, vg.

19. ■ Dijous [He 7,25-8,6 / Sl 84 / Mc 3,7-12]. Santa Agnès, vg. i mr.; sant Canut (†1086), rei de Dinamarca; sants Màrius i Marta, i els seus fills

Audifaç i Àbac, mrs. (s. III); sants Gurmensind, prevere, i Servideu, monjo, mrs.

20. ■ Divendres [He 8,6-13 / Sl 84 / Mc 3,13-19]. Sant Fabià, papa (romà, 236-250) i mr.; sant Sebastià, tribú romà mr. (303), patró de Palma de Mallorca.

21. ■ Dissabte [He 10,32-36 / Sl 33 / Jo 17,11b-19]. Sants Fructuós (o Fruitós), bisbe de Tarragona i els

seus diaques Auguri i Eulogi, màrtirs (259).

22. ■ Diumenge vinent, III de durant l'any (lit. hores: 3a setm.) [Is 9,1-4 / Sl 26 / 1Co 1,10-13.17 / Mt 4,12-23 (o bé, més breu: 4,12-17)]. Sant Vicenç (Vicent), diaca de Saragossa i mr. a València, nat a Osca (s. III-IV); sant Anastasi, monjo persa i mr.; sant Gaudenci, bisbe; beata Laura Vicuña, vg. salesiana.

Diumenge II de durant l'any (A)

COMENTARI

«Dono testimoni que aquest és Fill de Déu»

Estem al començament d'aquest temps durant l'any en el qual anirem seguint diferents moments de la vida i de l'ensenyament de Jesús. Podem dir que l'evangeli d'avui ens fa com una presentació del qui serà el nostre Mestre durant tots aquests diumenges: Joan testificà: *He vist que l'Esperit baixava del cel com un colom i es posava damunt d'ell. Jo no sabia qui era havia rebut un revelació: Aquell sobre el qual veuràs que l'Esperit baixa i es posa, és el qui bateja amb l'Esperit Sant.* Joan ha tingut aquesta experiència quan batejava Jesús i llavors va descobrir la seva identitat: *Jo ho he vist i dono testimoni que aquest és el Fill de Déu.* Ja abans l'ha presentat com *l'anyell de Déu que pren damunt seu el pecat del món.* Joan, doncs, ens presenta Jesús com el que bateja en Esperit. I per això el baptisme de Jesús, molt diferent del de Joan, és un baptisme que té poder per perdonar els pecats. L'Esperit Sant transforma la nostra vida i ens fa fills de Déu a semblança d'aquell que és el Fill primogènit de Déu. Ell s'ha fet home perquè esdevinguem fills de Déu, sense pecat. La primera lectura confirma i explicita la missió de Jesús: *El meu Déu em diu: És massa poc que siguis el meu servent per a restablir les tribus de Jacob i fer tornar els supervivents d'Israel; t'he fet llum de tots els pobles perquè la meva salvació arribi d'una cap a l'altre de la terra.* Més enllà de la identificació concreta del servent en el text d'Isaïes, aquestes paraules s'apliquen evidentment al Messies: només ell serà llum de tots els pobles, només ell podrà portar la salvació a tot el món. Pau, amb poques paraules defineix Jesús dient que *Jesucrist és el nostre Senyor i el d'ells, és a dir, de tots aquells que pertot arreu invoquen el nom de Jesús.* Pau es presenta precisament com apòstol d'aquest Jesucrist i s'adreça a la comunitat de Corint als santificats en Jesucrist i cridats a ser-li consagrats. Nosaltres, doncs, perdonats, salvats i santificats per ell estem cridats a ser sants i a ser, en ell, llum per a tot el món.

Mn. Jaume Pedrós

▶ Lectura del llibre d'Isaïes (Is 49,3.5-6)

El Senyor em digué:
«Ets el meu servent, Israel, estic orgullós de tu.»
El Senyor m'ha format des del si de la mare perquè fos el seu servent i fes tornar el poble de Jacob, li reunís el poble d'Israel; m'he sentit honorat davant el Senyor, i el meu Déu ha estat la meva glòria; però ara ell em diu:
«És massa poc que siguis el meu servent per restablir les tribus de Jacob i fer tornar els supervivents d'Israel; t'he fet llum de tots els pobles perquè la nova salvació arribi d'un cap a l'altre de la terra.»

▶ Salm responsorial (39)

R. *Aquí em teniu: Déu meu, vull fer la vostra voluntat.*

Tenia posada l'esperança en el Senyor, / i ell, inclinant-se cap a mi, / ha inspirat als meus llavis un càntic nou, / un himne de lloança al nostre Déu. R.

Però vós no voleu oblacions ni sacrificis, / i m'heu parlat a cau d'orella; / no exigiu l'holocaust ni l'expiació. R.

Per això us dic: «Aquí em teniu: / com està escrit de mi en el llibre, / Déu meu, vull fer la vostra voluntat, / guardo la vostra llei al fons del cor.» R.

Anuncio amb goig la salvació / davant el poble en dia de gran festa. / No puc deixar d'anunciar-la, / ho sabeu prou, Senyor. R.

▶ Lectura la primera carta de sant Pau als cristians de Corint (1Co 1,1-3)

Pau, que per voler de Déu ha estat cridat a ser apòstol de Jesucrist, i el seu germà Sòstenes, a la comunitat de Déu que és a Corint, als santificats en Jesucrist, cridats a ser-li consagrats, en unió amb tots els qui pertot arreu invoquen el nom de Jesucrist, el nostre Senyor i el d'ells. Us desitjo la gràcia i la pau de Déu, el nostre Pare, i de Jesucrist, el Senyor.

▶ Lectura de l'Evangelí segons sant Joan (Jn 1,29-34)

En aquell temps, Joan veié que Jesús venia i digué:

«Mireu l'anyell de Déu, que pren damunt seu el pecat del món. És aquell de qui jo deia: Després de mi ve un home que m'ha passat davant, perquè, abans que jo, ell ja existia. Jo no sabia qui era, però vaig venir a batejar amb aigua perquè ell es manifestés a Israel.»
Després Joan testificà: «He vist que l'Esperit baixava del cel com un colom i es posava damunt d'ell. Jo no sabia qui era, però el qui m'envià a batejar amb aigua em digué: «Aquell sobre el qual veuràs que l'Esperit baixa i es posa és el qui bateja amb l'Esperit Sant.» Jo ho he vist, i dono testimoni que aquest és el Fill de Déu.»

▶ Lectura del libro de Isaías (Is 49,3.5-6)

Me dijo el Señor:
«Tú eres mi siervo Israel, por medio de ti me glorificaré». Y ahora dice el Señor, el que me formó desde el vientre como siervo suyo, para que le devolviese a Jacob, para que le reuniera a Israel; he sido glorificado a los ojos de Dios. Y mi Dios era mi fuerza: «Es poco que seas mi siervo para restablecer las tribus de Jacob y traer de vuelta a los supervivientes de Israel. Te hago luz de las naciones, para que mi salvación alcance hasta el confín de la tierra.»

▶ Salmo responsorial (39)

R. *Aquí estoy, Señor, para hacer tu voluntad.*

Yo esperaba con ansia al Señor; / él se inclinó y escuchó mi grito. / Me puso en la boca un cántico nuevo, / un himno a nuestro Dios. R.

Tú no quieres sacrificios ni ofrendas, / y, en cambio, me abriste el oído; / no pides holocaustos ni sacrificios expiatorios; / entonces yo digo: «Aquí estoy». R.

Como está escrito en mi libro / para hacer tu voluntad. / Dios mío, lo quiero, y llevo tu ley en las entrañas. R.

He proclamado tu justicia / ante la gran asamblea; / no he cerrado los labios, Señor, tú lo sabes. R.

▶ Comienzo de la primera carta del apóstol san Pablo a los Corintios (1Cor 1,1-3)

Pablo, llamado a ser apòstol de Jesucristo por voluntad de Dios, y Sóstenes, nuestro hermano, a la Iglesia de Dios que está en Corinto a los santificados por Jesucristo, llamados santos con todos los que en cualquier lugar invocan el nombre de nuestro Señor Jesucristo, Señor de ellos y nuestro: a vosotros, gracia y paz de parte de Dios nuestro Padre y del Señor Jesucristo.

▶ Lectura del santo Evangelio según san Juan (Jn 1,29-34)

En aquel tiempo, al ver Juan a Jesús que venía hacia él, exclamó: «Este es el Cordero de Dios, que quita el pecado del mundo. Este es aquel de quien yo dije: "Tras de mí viene un hombre que está por delante de mí, porque existía antes que yo". Yo no lo conocía, pero he salido a bautizar con agua, para que sea manifestado a Israel». Y Juan dio testimonio diciendo: «He contemplado al Espíritu que bajaba del cielo como una paloma, y se posó sobre él. Yo no lo conocía, pero el que me envió a bautizar con agua me dijo: "Aquel sobre quien veas bajar el Espíritu y posarse sobre él, ese es el que bautiza con Espíritu Santo". Y yo lo he visto y he dado testimonio de que este es el Hijo de Dios.»